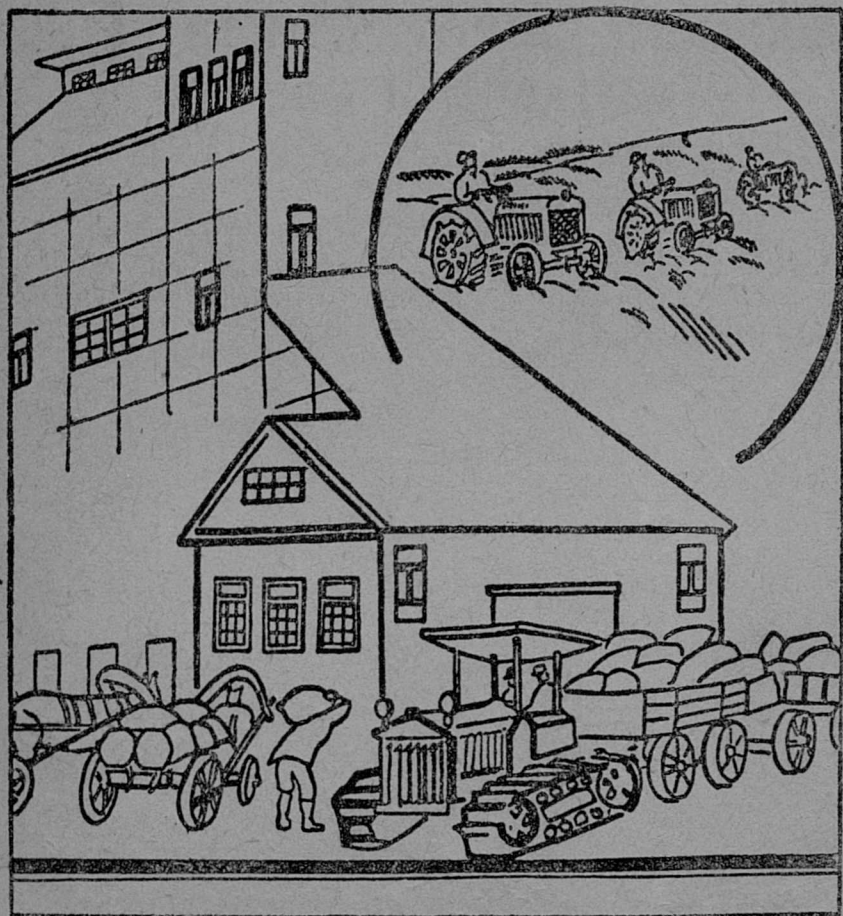

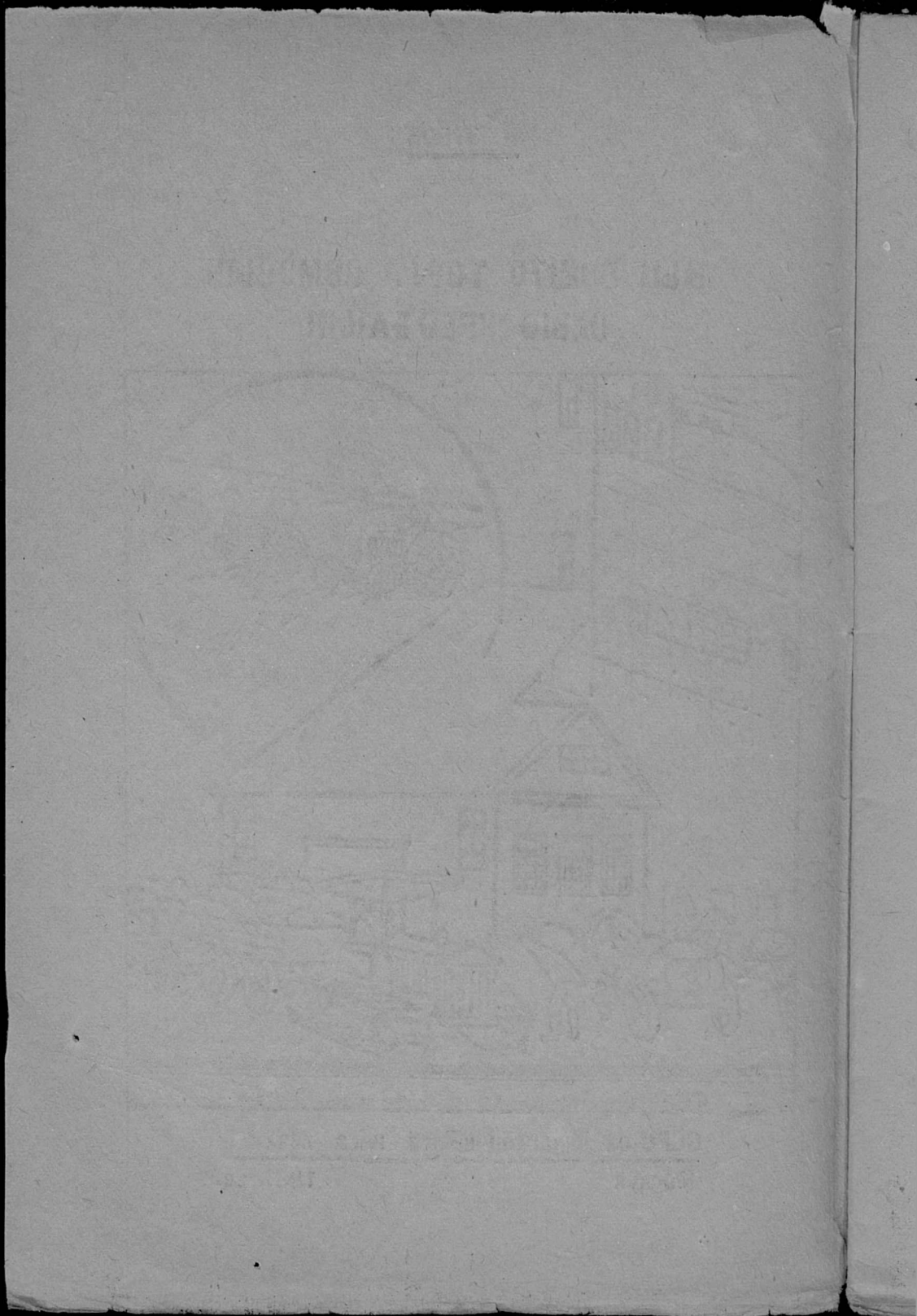
Н. ЗУБОВ

Г.П.Б.ка обяв. зна.
Дигр. 1931 год
Алт. № 4/108

МЫ ВОШТӨ ТОРҖА ОВМӨСЫН ОЛЫГ КРЕҖТАҢЫН

ССРС-са јөзјаслөн шөрсә ыга лезан ін
Мөскуа 1931 во.

Коми-3

3-1353

Н. ЗУБОВ

R-744

МЫ ВОШТӖ ТОРҖА ОВМӖСЫН
ОЛЫС КРЕСТАҢИҢ

МӖскуа

ССРС-са јбајаслӖн ШӖрса ыга лезан ин

1931 во

Главлит А-85028

Заказ № 3652

Тираж 4.000 экз

Книжная ф-ка Центриздата Народов СССР. Москва,
Шлюзовая набережная, 10.

КОЛХОЗЈАС БЫДМӨНЫ.

Совет Сојузын өні өтi сiкт-нiн весiг оз сур, көн ескө крестана ез сорнiтны коллективизация жылы, колхозјас жылы. дај сiјө зев гөгөрвоана. Таво гожом кежлө, XVI партсезд кежлө наһа районјасын мијан Сојузын колхозјасө вөли котыртчөма пөштi жынјыс став крестана овмөс лыд пыщсыс, а колхозјаслөн көза плөщадьыс сiјө кад кежлас вөли 30 мил. гектар гөгөр.

Мөд ногөн-кө шуны, бөрја кујим вонас колхозјаслөн көзаыс соди 40 пөв, лоi көза плөщадьыс налөн сымда-жө, мында Францијалөн да Германиялөн көза плөщадьыс өтлаалөмөн.

Коллективизация ужын лоины вывти гырыс успехјас. „Өнi весiг сiнтөмјас адзөны — крестана вывти чорыда бергөдчiсны важ олөмсаһыс выллаһө, кулак кабыр увсаһ колхозын олөмлаһ“ (Сталин).

Сөмын мијан странаыд вывти ыжыд. Мијан сiктјас уналаын-на олөны важ олөмнас, важ пөрадокјаснас, федјас дырса олан самнас. Сы вөсна i колхозјас течан уж оз мун быдлаын өткофа. Мукөдлаас колхозјасө котыртчiсны став гөһ да шөркоффема крестанаыс, а мукөдлаас абу-на весiг пырөма којмөд јукөн овмөсыс.

Коллективизация уж—вывти сөкыд, ыжыд уж. Коммунист партија суса вицөдө колхозјас течөм бөрсаыс.

„Колхозјас,—шуөма XVI партсезд резолюцияын,—пөзө течны сөмын ас вөласыс сетчө крестанаөс ко-

тыртөмөн. Быд пөлс мырдоналом, вылысаң шөктөм гөл да шөркөфема крестанаос колхозјасө котыртөм куза лоө партијалыс тујвісө вејінтөмөн^а.

Партија сјездөн тајо шуөмыслыс вескыдлунсө петкөдлө ачыс олөмыс. Колхозјас течөм куза став ужыс петкөдліс вывті бура: колхозјас котыртчөны, јонмөны, крестанаыс-кө сетчө пырөмаос ас вөлананыс. А крестаныныд прөстатө сетчө оз мун. Гөл да шөркөфема крестана ас выланыс адқоны қолхозлыс пөлзасө.

Сы вөсна коммунист партија некор оз кут малавны бумага вылын колхозјас вөчысјасөс. Коммунист партија төдө—гөл да шөркөфема крестана гөгөрвоасны өтувја овмөслыс бурлунсө, пөлзасө да ас вөласыныс пырасны сетчө. Ферт, шуны, крестана-пө гөгөрвоасны қолхозлыс пөлзасө да пырасны, а сек кості кіјас бокө өшөдны да відісны—некущөм ногөн оз поз. Самофок (некущөм уж нуөдтөг колхозјасө пырөм вылө нафејтчөм) вылө лефсыны оз шогмы. Быд партијнөј јачејкалы, быд коммунистлы, быд қолхозчыклы сиктјасын колө дугдывтөг виставлыны гөл да шөркөфема крестаналы өтувја овмөсын ужалөмыс пөлза јылыс, ыжыд выгөдајас јылыс.

Коммунист партија лыфөфө—қолхозјас пыр сөмын крестана вермасны петны пемыдлунсыс, гөла олөмыс. Сөмын коллективизација вермас мездыны крестанаос немөвөјса нуждасыс, кулак кабыр улыс.

В. І. Ленин пыр шуліс, овны-пө сіқи, кықи овлісны гөл крестана војдөр, корыс моз, оз поз, быт колө корсны кущөмкө петан туј. „Ташөм ужсө,—шульвліс сіјө—кор крестанын ужалө аслас му вылас, аслас скөтөн, аслас керка-картаын, візму ужалан көлујөн,—мі адқылім уна во, уна со во. Мі зев лөсыда төдам, мыј Россіјаын дај мукөд государствојасын таыс артмө сөмын пемыдлун крестаналөн, гөлулун, озырјаслөн гөлјас вылын ыжыдалөм; өткөн-өткөн сиктса овмөс

воҕын сулалан моҕассо Һекор он вермы нуодны олөмө да кыпөдны овмөссө. Поҕо нажөвөтны сөмын важкөф корыс моз олөмсө, кор со пыс вөт морт сөмын кыптөны, озырмөны, а 95 мортыс корыс моз олөны“.

Октабрса революция бөрын, 1918-өд воын, комунајас сјезд вылын сорҕитөгөн Ленин шумис: ужлөн производительност-по ескө содо кык пөв, кујим пөв, мортлөн ужыс чинө кык пөв, кујим пөв, өтка овмөс-јассаҥ-кө вөлі вуҕөма өтувја овмөсө“.

ҢАҢ БОРЫН МЕДЈОНА КУТЧИСНЫ СКӨТ ВИҕӨМ БЕРдӨ.

Өнө быдөн-һин төдөны мијан став овмөс кыптөм јымыс. Овмөс кыптөмлөн өдјасыс фивөсө петкөдлөны став мирыслыс. Ми мунам воҕо вывти гырыс воков-јасөн. А вот став овмөс воҕо мунөм сертыс сөктса овмөс јона колтчө бөрө.

Сөктса овмөслы социализм течан государствоын бөрө колтчыны Һекыҕи оз поҕ. Медса-һин оз поҕ колтчыны Һаҥөн аснымөс тырмымөҕ снабдөтгө. Сы вөсна Һаҥ проблема өнө сөктса овмөсын—медыҕык проблема. „Һаҥ проблема—шуө Сталин јорт,—медтөдчанатор став сөктса овмөсас. Һаҥ проблемасө нуөдөм сајын став мукөд проблемајассө нуөдөмыс“. Онө ми Һаҥ проблема кызвыјөнсө разрешөтим-һин. Мөд ногөн-кө, ми кызвыјөнсө разрешөтим медвоҕда мөгсө сөктса овмөсын.

Сөмын Һаҥ проблемасө помөҕ нуөдөм куҕа, став сөктса овмөссө јона воҕо јөткыштөм куҕа колө зев унатор. Мијан сөктса овмөслы колө, медвојдөр, лөсөдны тырмымөн тракторјас, комбајнјас, выл машинажас, сетны сөктлы сојас, сурсјас выл агрономјасөс, мөд ногөн-кө, нуөдны сещөм уж, мед сөјө кыпөдис докөдсө став сөктса овмөсыслыс. А поҕө оз-нө тајө

могсö нуöдны торја, поснi крестана овмöсјасас? Тажö жуалöм вылас вiсталис XVI партсјезд вылын аслас докладас Сталин жорт:

„Оз поџ,—шуис сiјö.—Оз поџ. Торја поснi крестанскöј овмöс оз вермы нуöдны ужсö выл технікаөн, выныс сылөн оз суџы кыпöдны ужлыс производительностсö колöм мындаыс, оз вермы вузöссö да докладсö аслас овмöсыс кыпöдны“.

Кущöм-нö туж татыс петнысö?

„Ем сöмын öтi туж,—шуö Сталин жорт,—сiктса овмöс гырсöдöм, гырыс овмöсјас котыртöм, öнiја техникаөн сiјö овмöсјассö ужалöм. Совет Союз оз вермы сувтны гырыс капиталистическöј овмöсјас котыртан туж вылö. Сiјö вермас да муно социалистическöј нога гырыс овмöсјас котыртан тужöд, öнiја техника подув вылын. Ташöм овмöсјасыс мијан совхозјас да колхозјас“.

Сiџ-кö, мијан ем öтi туж—коллективизација. Тажö туж вылас сувтисны большевикјас, а накöд щöц i став воџмöстчыс ужалысјас сiктјасын. Кујим во сајын, XV партсјезд вылын-на став парторганизацијајаслы вöли сетöма со кущöм индöд:

„Öнiја кадö поснi торја крестана овмöсјас гырыс öтувја овмöсјасö котыртöм куџа могсö колö сувтöдны партија воџö медыжыд могөн сiктын“ (XV партсјезд резолюцијаыс).

Колхозјас течöмлөн вывти одјö паскалöмыс лöи сöмын партијаөн ассыс чорыд виџ нуöдöм понда. Сы понда 1930-öд воын-нын колхозјас сетисны государстволы сымда һаң, мында војдöр сетлисны став кулакјаслөн овмöсјасыс да унжык гöль да шöркөд-фема крестана овмöсјасыс.

Тажö—медвоџа, медыжыд венöмыс. Та бöрын лöөнны мукöд, ташöм-жö гырыс венöмјас.

Һаң проблема кызвыжөнсö разрешитöм бöрын, помöџ проблемасö нуöдöм вöсна вермасöмкöд

щощ колö чорыда кутчисны, став вынјас зевтлыны, мөд зев ыжыд мог олөмө нуөдөм вылө—скөт виқөм паскөдөм бердө. Скөт виқөм паскөдөмлыг коланлунсө, социалистическөй нога вывти паскыд скөт виқөмлыг коланлунсө пасјис XVI партсјезд.

Локтан војасө скөт виқөмын мијанлы медјона лө виқөдлыны порс виқөм вылө. Ез-өд вес ВКП(б) лөн XVI партсјезд шу лөгөдны торја трест „Гиновод“, коді ескө 1931-өд воын-нын мед сетис государстволы 3 мил. порс, а 1932-өд воын 7 мил. порс гөгөр.

Скөт виқан гырыг овмөсјас котыртөм вылө нарочно лөгөдөма трест „Скотовод“. Сјезд шуөм серти сјјө трестыслы колө лептыны скөт лыдсө 1931-өд воын 3 миллионөз, а 1932-өд воын—10 миллионөз. Скөт виқөм паскөдөмлы пуктысө јон социалистическөй подув (порс виқан, скөт виқан совхозјас), көт ескө вескыд-выв кежысјас і вөлі паныд мунөны-да. Скөт виқөм паскөдөм куға могсө совхозјаскөд щощ кутасны нуөдны і колхозјас. Нәјө-жө отсаласны нуөдны олөмө XVI партсјездлыг шуөмсө лөгкөј индустријалы сырјо база паскөдөм јылыг, көға плөщадјас паскөдөм јылыг, техническөј да выјјас вөчан културајаслыг урожај кыпөдөм јылыг.

Быд воөн јонжыка гөгөрвоөны гөл да шөркод-дема крестана колхозјаслыг бурлунсө, быд төлысөн содө колхозникјаслөн лыдыс.

Оз ков вунөдны, — талунја јефиноличник — аскіја колхозник. Став организацијас воын сумалө мог кыскыны колхозјасө выл батракјасөс, гөл да шөркод-дема олыг крестанаөс. Сөмын өтка овмөсын олыг крестана пөвсын омөла на сувтөдөма ужсө. Мијан колхозникјас унаыс-на қикөз торјөдчөны өткөн олыг крестанаыс. Отсөг сетөм пыфди унаыс-на нәјө торкөны ужавнысө, омөла на вылө виқөдөны, а мукөд дырјыс весіг і смекајтөны-на. Со мыј вөсна XVI

партсезд та куҗа вөчис торја постановленьнө. Сижө постановленьнөас став организацијаслы чорыда индө-ма „не топөдны, дөзмөдны торја овмөсөн олысјасөс, а сетны налы отсөг, быд ногыс кыскыны колхозјасө“.

КУЩӨМ ВЫГӨДАЈАС СЕТӨ КОЛХОЗ.

Торја овмөсын олысјас мукөд дырјыс омөла-на гөгөрвооны став пөласө өтүвја овмөсылыс. А өд өтүвја овмөсјасын ужалөмыслыс бурлунсө, выгөдасө поҗө зев коньйда петкөдлыны.

Ставөн төдам—крестана мујас вылын некор не-кущөм пөрадок ез вөвлы. Немысаньыс-нын пуксөма: быд 50 овмөс пыщкыс 45 овмөсылөн ем виҗму, а втыслөн абу. 45 овмөсылөн мујасыс ставыс вывти посны торјасөн—10-20 пельн.

Быд крестанин-жө төдө, торјөн олысјаслөн мујасыс мөда-мөдсыс зев ылынөс. Пөлза, җерт, таыс не-кущөм абу. Өти губерна улын вөлі лыдсөма да ад-җыс: рази-пелі мујас вөсна өти мујас вывсаньыс мукөд мујас вылө лишнөј туж лоө ветлыны крестаналы сурс километр саяс. Сесса быд со гектар му плөш-щад вылын межајас улө вошө дас гектар гөгөр му.

Артыштан-кө, мында та вөсна мијан вошө нань, кајас бура ыжыд лыдпас. Став Совет Сөјуз паста межајас улын прөста вошөны 10 млн гектар му саяс. Мөд ногөн-кө шуны, ми быд во воштам 6.500 сурс тонна нань, либө 390 мил. пуд.

Таыс артмө јешщө і мөд пөлөс убытка-на. Межа-јас јөгөстөны наньсө, чинтөны урожајсө, а сиз-кө ва-јөны крестана овмөслы вывти ыжыд убытка. Җик мөд-ног колхозын. Өтүвја овмөсын поҗө ужсө сувтөдны выль ногөн. Колхозјасын поҗө ужавны тракторјасөн, машинајасөн, выль техника серти. Өтвылыс коньиджык вермасны урожај кыпөдөм вөсна, нань бурмөдөм вөсна. Машинајасөн ужалөмөн колхозчыкјаслы јона вылө поҗө лептыны ассыныс урожајсө.

Тажос зев бура петкөдлө олөмыс, колхозжасын ужалөмыс. Со, сурс колхозжас өни зев-нин бура петкөд-лисны өтүвжа овмөслыс бурлунос торжа, өтка овмөс-жас серти. Мыжын-нө тажө бурлуныс?

„Колхозжас пышкын крестаналыс сөмын прөстөж вичму ужалан көлујсө өтлаалөмыс сетис сещөм резул-тат, код жылыс некор ез и мөвмпавлыны мијан. Мы-жын-нө вөли резултатыс? Сени, мыј колхозжасө котырт-чөмыс содтис көжа плөшщад-сө 30,40 дај 50% вылө.“ (Сталин).

Тажө успехыс лои сы понда, мыј „колхозө өтүвтчөм бөрын да ужалан көлујсө өтүвтөм бөрын лоины жона вынаөс торжа овмөсжасын олөм дырји серти“, мөд-кө, „колхозө өтүвтчөм бөрын крестана вермыны кутисны ужавны еновтөм мујас, косавны ежајас, кодөс төр-јөн олигөн ез вермывлыны ужавнысө“, којмөд-кө, „крестана вермисны сижө ужавтөм мујассө бостны ас-ланыс киө“, нөлөд-кө, „пөжны пондис гөрны став торжа кусөкжас, межајас да с. в.“.

Ставыс тани Сталин жортөн висталөмыс вынсөдсө колхозжас ужнас, колхозса ужын лоөм успехжаснас.

Со көт вайөдам тани примержас.

Неымын Ражск карсан, Малаја Алешна сиктын ем Киселовскөј артель. Неважөн тыри дас во сиктас мед-вожа колхоз котыртөмсан. Мати гөгөрсө крестана зев-на лөсыда төдөны колхоз котыртысжассө. На пивн Коготков, Фролов,—революција дор сөлөмсыс сула-лыс жөз, бур ужалысжас.

Киселовскөј артель пыр кыпөдис, паскөдис ассыс өтүвжа овмөссө асланыс средствојас вылө, бокысан некущөм отсөг босттөг. Артель котыртөм бөрын пыр-жө вөли лөсөдөма 8 переменаөн му ужалөм. Мед-војдөр колхозникжас нуөдисны арса гөрөм, көјдыс веса-лөм, машинаөн көжөм да вож коскөмжас гөрөм.

Кыжкө колхозө воис центрса дом Крестанинасан кымынкө дас килограмм Ивановскөј су да 32 килограмм

шобди Тімірашевскөй Академиясан. Бур көйдыс да колхозникяслөн бура ужалом сетісны вөвлитөм урожај. Колхозлөн урожајыс торја овмөсын олыс крестана серті лоі кык мында.

Нөжжөнікөн Киселовскөй артел лөсөдіс аслыс машинајас. Колхозникјас суңөдісны көйдыс весалан, көзан да вундан машинајас. Сен-жө сесса візму јукөд сетіс налы гөснеч трактор. Сы бөрын суңөдісны вартан машина, стрөитісны мелница. Колхозлыс овмөссө регыд мысғі кутісны доңжавны кымынкө да сурс шайт, а котыртчігас став овмөсыс вөлі доңжавсө 400 шайт.

Бөрја каднас Киселовскөй колхозникјас быд во вузалөны кымынкө тонна јај, пыр паскөдөны, кыпөдөны скөт візөм. Колхозлөн ужыс, успехјасыс ез прөста, некодөн аңывтөг кол. Киселовса колхозникјас бөрсан кутісны мунны маті гөгөрсө мукөд крестана. Најө котыртісны уна колхоз да візму ужалан төварішществојас.

Мөдлаын—Омскөй округын—уна во-нін ужалө „Јуныј пахар“ німа коммуна. Тајө коммунасө котыртісны квајт комсомолец да віт гөль крестана семја. Став овмөсыс коммунарјаслөн вөлі өті вөв, кык өмөлік мөс да кымынкө ыж. Сөкыд војас вөліны коммуналы. Щыгјалөм, кынмөм.

Став страна вөлі лыдтөм врајас кыщ піын. Нан абу, паскөм еща. Сөмын коммунарјас венісны став сөкыдторјассө, јонмөдісны коммуна. Первојсө коммуналөн вөліны убыткајас. Крестана абу вөлі велалөмаөс өтувја уңө, ез вермыны друг кыпөдны, бурмөдны візму ужалөмсө. Сөмын тајө ез дыр нужав. Регод колхозникјас вујісны 12 переменаөн мујассө ужалөмө.

Урожај коммуналөн өдјө кутіс кыптыны. „Јуныј пахарлөн“ өдјө пондіс содны і докодыс да паскавны овмөсыс. 1927-өд воын коммунарјас көзісны 458 га му, а во мысғі көзісны-нін 1820 га. Өті га вылас

1928 воыи коммунараслөн урожаыс воіс 16 центнер, а торја овмөсын ужалысјаслөн вөлі сөмын 6 центнер.

„Јуныј пахар“ лөсөдіс уна скөт, вөвјас, немецкөј да мукөд бур пөрөдаа мөсјас. Племеннөј өшјас да ужјас коммуналөн моғмөдөны маты гөгөрсә торја овмөсын олыс крестаналыс став скөтсө. Скөт виқанјас коммуналөн јурдөдөма електричествоөн, вывті сөстөма гөгөр виқоны да дивөсө петкөдлөны маты гөгөрсә крестаналыс.

„Јуныј пахар“ коммуна быд во бостө докодсө кымынкө да сурс шайт. Коммуналөн емөс агрономјас, мельница, тракторнөј мастерскөј, слесарно-токареннөј мастерскөј, столарнөј, сапожнөј да с. в.

Пөштө быд колхоз кыпөдө асланыс мујас вылын урожајсө да көза плөщадсө. „Фронтовік“ нима колхоз (Самараса округ, Манастырскөј посолок) зев регыд кадөн паскөдіс көза плөщадсө кык пов. Колхоз котырттөзыс крестана вөлі бостөны быд га вылыс бур урожајјас дырји-нын 13 центнер (80 пуд су), а өні најө бостөны 25 центнерөз — кык пөв унжык воқза серті.

„Овны ми кутим буржыка, — висталөны колхозникјас, — һаныд мында колө, дај мукөд торјыд тырмымөн.

Вөјдөр ог төдөј мыј моз овлім, нинөм ег төдлөј, нинөм һекор ег лыдфылөј, а өні суқөдам гафетјас, һигајас. А агроном өні медыжыд, медколан гөст мијан“.

Украинаын өні емөс колхозјас да најө урожајсө бостөмнас јона-нын панјисны америкаса фермерјаслыс овмөсјассө. А најө һеважөн-һа урожај да докод бостөм сертыс вөлі лыдфысөны медбур овмөсјасөн. Өні мијан өткымын колхозјас бостөны 4 тоннаөз бур шобді гектар вылыс. Тащөм урожајсө оз төдны гөл да шөркөдфема крестана Россия пуксөмсаныс.

Медса-нын ыжыд докод вәјөны ғырыс өтувја овмөсјас. Уна рајонјасын поснөдік колхозјасыс өтлаас-

лөны да лөсөдалөны ғырыс селско-хоҗајственнөј ар-
телјас. Көза плөщадыс тащөм артелјасыслөн унаыс
овлө сурс гектарјас сајө, сојыс лыдыс лыдфыссө
сурсјасөн. Гөгөрвоана, мыј вөсна ыжыд овмөс сетө
ыжыджык докод. Став машинајассө да виҗму ужалан
көлујсө-кө отувтан, сјөн јонжыка поҗө паскөдны
көза плөщад. Сещөм артелјасас лөсөдөны вит,
квајт, лібө унжык переменаөн мусө ужалөм. Ғырыс
колхозјасө отувтчөмнас поҗө економја вөчны і прав-
леннөсө виҗөмын.

Ғырыс колхозјас пыс поҗө индыны „Заветы
Лјіча“ коммуна уҗ вылө. Тајө коммунаыслөн өні ем
19 сурс га му, котыртө 788 сојысөс. Тајө комму-
наыс Војвыв Кавказын, Сальскөј округын. Сјө і ко-
тыртчис зев аслыс ногөн.

1920-өд воын фронт вылыс локтыс красноарме-
јецјас да гөрд партизанјас лөсөдісны округас кымынкө
коммуна. Первојсө коммунарјаслы асланыс овмөс гө-
гөрыс ужалөм кыңзі вөлі пыр лөө воҗсаныс бело-
гварђејецјаскөд. Шыгјөн, паскөмтөг, коммунарјаслы
унаыс вөлі винтовкајасөн лөө перјыны аслыныс права
ужавны выль ног. Ферт, тајө вөлі ставыс јона торкө
овмөс кыпөдөмлы, а медсасө-нын мырфдалө вөлі ком-
мунарјаслыс медса бур, медса збој сөлөма јортјассө.
Белогварђејецјас 1920-өд воын виісны 11 коммунарөс,
а өтікөс өшөдісны, жагөдісны. Сөмын коммунарјас ез
еновтчыны, воҗө нуөдісны фелөсө. Регыд најө котырт-
чисны өтө ыжыд овмөсө.

Коммунарјас арталісны, мыј өтө ыжыд овмөсын
ужавны лөө кокніджык, дај докодыс унжык воас.
Квајт коммуна пыдфө чужө өтө коммуна, сылы ком-
мунарјас сетісны нмсө „Заветы Лјіча“.

Ыжыд коммуна котыртөм мыстө сјө зев өдјө за-
водітис быдмыны. Первојсаңыс коммунарјас кутчө-
сісны көза плөщад паскөдөмө. Тани најө зев бура
каҗалісны коллективыдылыс вынсө. Тувсов көза дырјө

коммуна паскөдiс көза площадьсө 259% ыло колан во сертыс. Тувсов көза улө коммуна көзiс 2973 га. 5 сурс га саяс вөли торјөдөма ыжас вiзөм улө. Оñи коммуналөн ем 9 сурс ыж. Сы пыщкыс квајт сурсыс бур пөрөда ыж.

Коммуналөн ужыс, бур результатјасыс бостсөдөны i торја овмөсын өнөз олыс крестанаөс. Најө өñи дасјасөн кутiсны сөтавны шыөдчөмјас коммунаө пырөм јылыс.

Сiз-кө „Заветы Ыјича“ коммуна пыр кутас паскавны, јонмыны, сөвмыны. Коммунаын једок лыд регыдкајас сурс саяс. А унжык-кө јөз—унжык уж, унжык һаһ, унжык докод аслыныс дај госуларстволы.

Острогөжскөј округын, Центральнө-Чернозомнөј областын, XVI партсјезд воэвылын колхозникјас көзiсны план саяс 14 га подсолнух да 5 га корiандр. Најө вөчiсны тајөс партсјездлы гөснеч пыддi.

Острогөжскса колхозникјас кымынкө со га коскөмсө гөрiсны кујим-һоль лунөн.

Өтвылыс, сылөмөн, тракторјасөн да бур машинајасөн колхозникјас помалiсны му вывса ужјассө кымынкө лунөн воэжык-на сруксыс.

Ферт, оз став колхозјасыс ужавны өткода буга. Уна колхозјас ужалөны торја овмөсјасын олысјас дорыс омөлжыка. Тақсө лоө сы вөсна, мыј тајө колхозјассө котыртысјасыс, вескөдлысјасыс оз кужны ужавнысө, лiбө сiјө колхозса правленнөјасас сујсөмаөс кулақјас, попјас, классөвөј враглөн агентјасыс, кодјас зiлөны пазөдны колхозсө пыщсаһыс. Омөла ужсө сувтөдөм вөсна колхозјаслөн овмөс нуөдөмыс торксө, ужалөны плантөг, вөчалөны зев гырыс өшыбкајас.

Со һөважөн-на зев омөл боксаһ ассө петкөдлiс „Крепость коммунизма“ һiма коммуна (Улыс Волга дорын).

Коммунаөн вескөдлысјас арталөмаөс гөрны арнас тувсов көза улө 14 сурс га, а гөрөмаөс сөмын 7 сурс

га. Коммунарјаслы вөлөм заданһосө сетөмаос бьд вөв вын вылө гөрны 11 га, а тајө заданһотө, ҕерт, тыртны он вермы. Сөмын коммунарјас вөчисны і иу-көд ошыбкајас. Коммунаын унжык бригадајасыс ез вөвны төдсаос көза планнас. Бригадајас либө ужалисны норма вывтыс, либө зев еша вөчисны. Бригадајасөн ужалөм јылыс отув некөн ез сорһитлывыны, колхо-һикјас вөлі оз һинөм төдны көза мунөм јывгыс, ужалисны сөдас. Тракторјасөн ужалысјаслы вөлі абу сетөмаос ведрајассө карасін да ва улө, абу сетөмаос тырмымөн і мавтчан выјјас. Ставыс тајө, ҕерт, пад-мөдіс уҗсө. Уркөвөјөн ужалөмсө некөд ез артавы, һндөдјас колхоһикјаслы сетавлісны шөгмытөмөс. дај асныс колхоһикјас оз вөлі кывзыны агрономјаслыс. Ставыс тајө вәјөдіс сетчө, мыј 35 лунөн коммуна көза плансө тыртис һеунаөн жынгыс унжык.

Со кущөм омөла тәні уҗсө сувтөдөма. Мед ескө ез вөв тащөм ужалөмыс, колө чорзөдны уҗсө колхоһикјас пөвсын, ужавны план серті, ставсө возвыв арталөмөн. Бьд колхоһиклы колө ассө пуктыны колхозас көзаһнөн, мыјкө-кө сылы сін вылас усас һелучкі, һеладһөторјас, колө пырыс пыр виставны производственнөј совешцаһнө вылын, либө колхоз собраһнө вылын.

МЫ ВОШТӨ ТОРЈА ОВМОСЫН ОЛЫС.

Торја ас овмөсын олыс зев унатор воштө колхозас пыртөм вөсна. Мі тәні һндылім-һим отувја уҗ бур-лун вылө, гырыс выгөдајас вылө.

Вывті ыжыд выгөда колхозын ужалөмыс јешшө і урожај јуклөмын. Уна со колхозјас прімер серті позө вывті лөсыда петкөдлыны, мыј колхоһик колхозын ужалігөн бөстө унжык урожај торјөн, ас овмөсын ужалігөн бөстөм дорыс. Бөстам көт „Һеза-мөжһик“ колхоз. Коркө-өмөј чајтлісны „Һеза-мөжһик“ колхозса колхоһикјас бөстны та мында урожај!

„Незаможник“ колхоз котыртчис бура-нын важон. Херсоншинаын, Британы сиктын корко ыжыдавлис французској помешчик Брите. Порыс крестана зев-на бура тодбны таяо эксплуататорсо. Воли пемыдын-на, воинас лоо четчыны да мод воинас сомын водны. Куз лун чож воли лоо ужавны сылы винографикјас вылас. Таяо помещчыкыс весиг совет власт дырји-нын воли пуғмомаматі гогорса крестанасо эксплуатирутны.

Помешчыкыд кушомко ногон бостома совет властлыс концессја, вочома кушомко договор да важ моз-на волем поссо пычко крестаналыс.

Тани котыртчис „Незаможник“ колхоз. Кушом доклад-но бостоны колхозникјас?

Куш оти винграфиксыс 1930-од воын најо чукортисны 5 сурс центнер гогор виноград (34 центнерон га вылыс), деңга выло-ко вужодны—164 сурс шайт дон.

Винографикыс кынзи најо бостисны доклад садсыс 10 сурс шайт гогор.

Шобдисо колхозникјас чукортисны 7.395 центнер, су—10.290 центнер, ид—7.915 центнер, кукуруза—1.218 центнер, подсолнух—210 центнер да с. в. Став козајассыс (садсыс отар) колхозникјас бостисны доклад 248.636 шайт. Став овмосыс сетис докладсо 422.436 шайт.

Кыз-но колхозникјасыс јукисны таяо докладсо. Унао лои государстволы, унао лои колхозлы, быд колхозниклы. Медвојдор колхозникјас торјодисны којдыс, сесса страковој фондө, очимјас-ко шыкөны ли мылји выл пов кожом выло запас. Государстволыс бостом ужјоз мынтөм выло торјодисны 3.074 центнер. Локтан во кешло којдыс выло—2.343 центнер, страковој фондө—300 центнер. Сесса торјодисны скот корым выло изас, турун да мукөдтор.

Совет государстволы вузалөм выло колхозникјас торјодисны 12.565 центнер наан да техникској културајас, 4.600 центнер виноград да 300 центнер јаблөк

А со мыј воіс аслыныс колхозникјаслы. Колхозса правленьо шуіс сетны ужалан дон пыџџи быџ гырыс колхозниклы $3\frac{1}{2}$ центнерон да $1\frac{1}{2}$ центнер нап поснылы кујим арөсөџ. Сы пыыс 35%-сө шуісны сетны шобди, а 65% су. Гожөмса ужјас кежлө лоі торјөдөма 335 центнер шобди да су. Сөмын тајө абу-на ставыс. Колхозник-кө аслыс виџөм вылө лөсөдас мөс, либө порс, налы колхоз торјөдис 17.000 центнер көрым. Мөдногөн-кө, колхоз торјөдис колхозникјас костын јукөм вылө да фондјасө 6.995 центнер нап.

Тавыс өтар колхозлөн виџмис јешшө 4.289 центнер нап да техникескөј култура да 14 сурс центнер іџас.

Тајө мшалөмјассө шуісны гөрд обөзөн сетны гөсударстволы, а 14 сурс центнер іџассө отсөг пыџџи сетисны асланыс суседлы—„Победа батраков“ нима совхозлы.

Сіџ-кө, колхозлөн став докодыс лоі 422.436 шайт. Тајө сөмсыс колхозникјас торјөдисны 5% өтувтөм овмөс ыџда сөрти колхозникјас пөвсын јукөм вылө. Локтан вөса көџа вылө најө торјөдисны 35.322 шайт, виџму ужалан да мукөд көлуј лөсөдөм-пөчиңитөм вылө—6.500 шайт, сөлхозналог мынтөм вылө да стракөвөј вслө 14 сурс шайт да с. в.

Кор колхозникјас арталісны докодсө да став торјөдалөмсө, јуклөмсө, тыдовчис—на киө колө-на 237.883 сурс шайт. Мыјкө мында сетыс торјөдисны јүгдөдчан уж вылө, шөщ јукісны і ужавны вермытөмјаслы.

Урожај јукөм бөрын со мыј лоі:

Петрушенко, шөркөџема олыс, нөл, душа сөмјаа, ужалис колхозын 200 лун. Сіјө бөстис колхозыс 470 шайт 10 ур. Сөтыс сіјө 227 шайт 6 ур бөстис сөмөн, а мукөдсө напөн да мукөд торјасөн.

Гаркуш, шөркөџема алыс, 5 душа сөмјаа, ужалис колхозын 484 лун да најөвитис 924 шайт. Сы пыыс 754 шайт 30 ур сіјө бөстис сөмөн, а өсталнөјсө напөн да мукөдторјөн.

Черняк, голь крестанин, 5 душа семјаа (кујимыс ужавны вермыс), ужаліс колхозын 439 лун, 1.053 шајт 60 ур дон. Сөмөн сійө бостіс 883 шајт 90 ур.

Харатуров, батрак, 5 душа семјаа (ужавны вермысыс кык) ужаліс 638 шајт 82 ур дон.

Масуткін, батрак, 10 душа семјаа (ужавны вермысыс вѳтөн) ужаліс 1231 шајт 67 ур дон.

Урожај јуклөм бөрын колхозса шленјас вѳсталісны, Кывзөј:

кушод налөн вөлі докодыс колхозө пыртөзыс.

Заводітам шөркодѳема олыссаң, Гаркушсаң. Мі индылім-нін, семјаыс сылөн вѳт мортыс (ужавны вермысыс нөлөн). Колхозас пыртөз Гаркушлөн воца докодыс вөлі 738 шајт. Торја овмөсын олигөн сылы вөлі унжык лоө мынтыны налог. Сесса вөлі муно скөт, семјалы сојан-јуан вылө да овмөс нуөдөм куца мукөд рөскөдјас вылө.

Тажө рөскөдјассө вештөм бөрын Гаркуш семјалы вөлі колө 98 шајт 50 ур. А өні колхозө пырөм бөрын, сійө став рөскөдсө вештөм бөрын бостіс 754 шајт 30 ур. Гаркуш шуөм серті тащөм ѳенга јывсыс сійө некөр ез вөтаслы весіг.

Бостам мөд колхозникөс, Харатуров батракөс. Колхозө пыртөз сылөн муыс ез вөв нөті. Став семјаыс ужаліс кулак ордын. Ужавны вөлі сылы лоө зев уна, 300 лун сајас во гөгөрнас, ужавны војсаң војөз. Мыј-нө вөлі Харатуров нажөвѳтө тащөм ужсыс. Пөштѳі нинөм. ѳенгасө сійө і сіннас некөр ез адзѳыв. Ставыс вөлі муно семја вылас, овны вөлі лоө шыг-нісө пөт.

Мыј-нө Харатуров бостіс колхозыс? Сійө тавө ужаліс колхозын став семјанас 189 лун да ужалөмсыс бостіс 638 шајт 40 ур. Став рөскөд вештөм бөрас сійө бостіс сөмөн 494 шајт 32 ур.

Масуткінлөн (голь крестанин) колхозө пыртөз вөлі 547 шајт докод. Рөскөдјас вештөм бөрын вөлі сылөн колө 90 шајт 20 ур. Öні сійө-жө Масуткіныс докодсө

бостіс 1031 шайт 19 ур. Сешөм-жө докод бостоны і мүкөд колхозчыкјас.

„Незаможник“ колхоз петкөдліс сы гөгөрын олыс став крестанаыслы өтувја овмөслыс, ужалөмлыс выгөдасө. „Незаможник“ колхозын урожај јүкөм бөрын кулакјаслыс өрүжјөсө лоі мырфөма. Гөл да шөркөдөма крестана кутісны шыасавны колхозө пырөм јылыс.

А со мыј бостісны колхозын ужалөмыс Кашіра рајонса (Мөскуаса област) колхозчыкјас. Бостам көт „Пјатілетка“ колхоз (Багачіщево сіктын). Горшков, шөркөдөма крестанін, пыріс тајө колхозас во сажын. Горшковлөн семјаас 11 морт, квајтыс—ужавны вермыс. Горшковлөн колхозө пыртөз вөлі кујім вөв, 1 мөс да 12 ыж. Муыс вөлі 15 га.

1929-өд воын, ас овмөсын олігас, сіјө став докодсө бостіс 1535 ш. 30 ур (139 ш. 57 ур быд сојыс вылө). Сөмын тајө сөмсө Горшков ез аңыс: унжыкыс сылөн муніс көјдысјас, көрым нөбөм вылө, селхозналог мынтөм вылө да с. в.

„Ужалім мі—вісталө Горшков, војсан војөз, помешчікы моз, гырыс і посні“.

1930-өд воын Горшков пыріс колхозө. Мусө, скөтсө, ужалан көлујсө пыртіс колхозө, а өті мөс, су да бобөһаң көза, градјөр коліны Горшковлөн ас ордас.

Унаө-нө бостіс ужалөмсыс Горшков колхозас пырөм бөрас. Сіјө бостіс 990 шайт ужалөмсыс, сесса 56 шайт өтувтөм овмөссыс—ставсө 1046 шайт.

Таыс кыңзі өтувтөм овмөссыс Горшков бостіс: 225 шайт су вузалөмыс, 168 шайт бобөһаң туруныс, 36 шайт іңасыс, 170 шайт докод бостіс градывыс. Ставсө Горшков бостіс 2.169 ш., лібө 197 ш. 18 ур быд једок вылө. Тајө сылөн чістөј докодыс, проізводственнөј рөскодјассө вештөм бөрын. Сіз-кө Горшков бостіс 1929 во серті 633 ш. 70 урөн унжык,

лыдыны-кө сылыс 1929-өд вога став докодсө чистөй докод тујө.

„Пјатилетка“ колхозыс мөд колхозниклөн, Ивановлөн (гөл крестанін) семјасыс бостіс колхозын 1.748 шайт 80 ур (249 ш. 83 ур быд једок вылө), кык мында унжык ас овмөсас ужалігөн бостөм докод серті. Таыс кынці Ивановлы оз ков лөсөдны көјдыс-јас, көрымјас, картупель, һан.

Со кушөм выгодајас сетө колхоз.

Кашірскөј рајонын мукөд колхозса колхозникјаслөн докодыс соді 4-5 пөв унжык ас овмөсас олігөн бостөм докод серті

Урожај јуклөмыс медбура петкөдлө бурлунсө колхозјаслыс, медбура нуөдө агитација колхозјас доp.

БЫДӨН ВОСТӨ АС УЖ СЕРТІ.

Колхозјасын урожајыс јуксө торја инструкция серті. Инструкціясө лөсөдөма сіці, мед ескө быд колхозник бостіс урожајыс пайсө өтувја ужас ужалөм серті.

Колхозын став докодыс да урожајыс, кыці правілө, јуксө уж серті: кымын лун колхозникыс ужаліс да кушөма ужаліс, сы серті і јуксө. Сөмын овывлө, (колхозас емөс семјасас, көні весіг өті ужалыс абу сірөтајас, дөвајас да мукөд). На куза Колхозцентр лөсөдіс торја індөдјас да сіјө індөдјас сертіыс ташөм семјасасыслы урожајыс јуксө-жө.

Колхозникјас вывті чорыда вермасөны лытајтыс-јаскөд, омөла ужалыс-јаскөд, өтувја ужыс пышјалыс-јаскөд. Колхозникјас зев бура гөгөрвооны — докодыс колхозас ужалөм сајын. Кушөма кутас сіјө ужавны ачыс, кымын лун да јонаө зіла кутасны ужавны колхозникјас ставныс, сы сајын і докодыс. Та серті-жө і колө јуклыны докодсө колхозникјас костын.

Неверінскөј рајонын, Муратовка сіктын колхозас 90%-ыс гөл крестана. Колхоз котыртчөм бөрын пер-

војсö вöлі зев сöкыд ужавнысö. Ез вöв грöш фенга, öтi машина выјöз ез вöв. Став озырлуныс колхозыслөн вöлі 80 пуд кöјдыс. Сöмын колхоз öдјö сувтiс кок жылас. Венiс колхозныкјаслөн öтувјалуныс, организованнöја ужалöмыс, уж дисциплина вöсна чорыда вермасöмыс. Кушöм-нö öни олöмыс Муратовка сiктса колхозын.

Колхоз став һансö чукöртiс 2.145 центнер. Колхоз лöсöдiс 27 вöв, сузöдiс машинајас.

Кушöм норма-нö сетiсны быд једок вылö? Быд колхозныклы, кодлөн ем семјаас кык ужавны вермыс морт, кык челаф 8 арöссан 14 арöсöз да кык челаф кык арöссан 8 арöсöз, во кежлö сетiсны 19 центнер гөгөр (118 пуд) һан. Таыс кынзи-на быд колхозныклөн ем картофель, аслас градјöрыс пуктасјас, ыжјас да мукöдтор (мыј абу öтувтöма).

Став коланинјасас торјöдöм бöрын колхозлөн колi 1.492 пуд вузöс вылö. Вузöсыс бостöм сöмсö правленьö јуклис колхозныкјас костын ужалöм сертыс.

Колхозјасын ужалöмсö да олöмсö адчылöм бöрын гөл да шөркодфема крестана, ферт, ознын ескыны кулакјас вiсталöмлы, быттö колхозныкјаслы сетöны „шыгјалан норма“. Быдөн-öд зев бура адöны колхозјасын урожај јуклöмсö да öтувја овмöслыс, öтувја ужлыс вывти гырыс выгöдајассö.

Кулак зев унаыс шöпкöдлывлö торја овмöсын олыс гөл да шөркодфема крестаналы „вывти гырыс админiстративнöј да кöзајственнöј рöскöдјас“ колхозын вöчöм жылыс. Кулакјасөн паскöдöм тајö лöжсö сiзжö вештö олöмыс. Виҙму комиссариат öтвылыс Колхозцентркöд 1930 вога август тöлысö леҗисны торја закон.

Тајö закон сертыс колхозјаслөн админiстративно-кöзајственнöј рöскöдыс (колхознас вескöдлöм вылö, правленьö кутöм вылö) оз вермы лоны вылынжык валöвöј докодсыс 2-3%-ыс, колхозыслөн-кö докодсыс

15 сурс шайтыс ешажык, а 15 сурс шайтыс-кө ыылö-жык, рөскөдыс оз вермы лоны ыжыдыжык 1—2-ыс.

Таыс кынзи Колхозцентр щөктис, мед машинаяс, көйдысяс, скөт, контрактация да мукөдтор куза уж-жөзясыс ез вөв унжык став јуксытөм фондяс жын ыждагыс.

Тақсө вөчсө сийөн, мед ескө јуксытөм фондяслыс мөд жынсө поэис виэны капитальнөј затратаяс ыылө, мөд ногөн-кө, ассыныс колхозчыкяслыс олөмсө бур-мөдөм ыылө.

ҶЕСКӨДӨ ОЗ КОЛХОЗ.

Ас овмөсас олыс крестанин унаыс индө, колхозын-пө уна боксаң овныс абу лөсыд. Медвојдөр сылы оз кажитчы, бытө-пө колхозын олигөн оз поэужавны бокин-да. Тајө лөжсө медса паскөдөны кулакяс да сы дор сылысяс, медем падмөдны колхозяслыс кыпалөмсө.

Олөмыс бара-жө вештө тајө лөжсө. Быд колхозчык вермө мунны бөкиса нажетка ыылө. Бөкыса уж ыылө мунысяслы весиг сетсөны торја лгөтајас.

Некущөм колхоз оз вермы кутны, шуам, стрөйтчан уж ыылө мө мукөд уж ыылө мунөмыс. Весиг мөдарө, колхозса правленьөлы колө быдногыс отсавны сылы. Быд колхозчык вермас вөчны уж јукөдјаскөд нарөснө договор да мунны колхозыс бөкыса нажетка ыылө. Таыс өтар быд колхозчык вермө прөст кадын ужавны колхозса вөвјасөн, кыскасны-мө мыј-мө. Сөвет правительстоөн леқөм бөрја законјас серти колхозса правленьөјаслы быт колө сетны вермана отсөг колхозчыкяслы, көсјөны-кө најө прөст кадас вөвјасөн көнкө ужалыштны.

Бөкыса нажетка ыылө муныс колхозчыкяслыс уждоныс бергөдсө зев еша. Быд нажөвитөм шайтыс колхозчык сетө колхозас сөмын 3 урсаң 10 урөң. Кушөмкө-кө колхоз бөстас колхозчыкысыс унжык

10 урғыс, колхозникыс вермө сетны судө да судыс мыжажассө мыждас совет законјас олөмө нуөдтөмыс.

Колхозник-кө мунө вөлөн ужалан сещөм уж былө, кытыс ужалан донсө сөкыд төдмавны, колө колхозникыслыс бергөдны сымда, мед ескө ез ло бергөдөма унжык лөсөдөм ыждагыс. Вөлыс-кө ужалө колхоз көрым вылын, секи колхозникыс сетө колхозас 60% бостөм ужалан донгыс. Вөлыс-кө ужалө колхозник көрымөн, секи колхозса правленьо бостө медунасө 30—40% уждонгыс.

Татыс зев бура тыдалө—быд колхозник вермө ужавны бокыса нажетка вылын, ужавны вөлөн. Правленьо оз вермы татыс дугөдны, весиг мөдарө—сылы быдногыс колө отсавны тащөм колхозникјаслы.

КОЛХОЗНИКЈАСЛЫ КОКНӨДЈАС.

Колхозө пырыс крестана вылынжык индөм выгөдајас кынзи бостөны јешшө кокнөдјас (лготажас) налогјасыс, ужјөзјас мынтөмыс. Медуна кокнөд колхозниклы сетчө селхозналог куға.

Селхозналог вежласө быд во. Тақсө вөчсө, мед ескө вескөдны воғын лөм нелучкиторјассө, вескөдны буржыка кыт-сурө, көкнөдны вотыс гөл да шөркофдема олыс крестанаөс.

Коммунист партијалөн да совет властлөн могыс—кың позө јонжыка отсавны гөл да шөркофдема крестаналы да јонжыка топөдны кулакөс. 1929-30 воө шөркофдема крестана өвмөсјас вотсө мынтисны 60 миллион шайтөн ешажык воға во доргыс, а кулакјас мынтисны кык мында. Кулакөс ми топөдам, сижө совет властлөн медлок враг-да. Со мыј кулакјас куға гижлис Сталин јорт „Колхозник јортјаслы вочакыв“ писмөын: „Кулак—совет властлөн враг. Сыкөд мијан абу дај оз вермы лоны мирөн олөм. Мијан политикеаным кулак куға—сижөс, кыңи классөс бырөдан политика. Тајө, ферт,

оз ло сиз, мыј ми өти дукөн вермам бырөдны сижос. Тајө лоө, мыј ми кутам нуөдны ужсө сижос кыщө бостөм да бырөдөм куға“.

Сельхозналог пуктөмөн, ыждөдөмөн ми сиз-жө вермасам кулакыскөд. Кулакжаскөд вермасөм куға өни мијан воґын мог—бырөдны сижос, кыҗи классөс, дорыв коллективизация подув вылын. Сы вөсна вөли колө вежны и кулакжасөс воталан ногсө. Со мыј вөсна сещөма соди кулакжасөс воталөмыс.

Колхозжас куға мијан мөд правилө. Колхозжас (коммунажас, с.-х. артельжас, өтувјөн виґму ужалан товаршествожас) мынтөны пыр өтмында прөчент налогсө, докодыс көт налөн мында кајас. Мөд ногөң-кө шуны, докод содөмыс колхозыслөн оз лепты сылыс налогсө кулак овмөсјасын моз.

Коммунажаслы сельхозналог лөсөдөма 4%, либө 4 ур быд шайт докодыс. Коммуналөн докодыс көт лоө 10 сурс, көт 30 сурс шайт, пыр налыс кутас бостыны 4 урөн быд шайтыс.

Став артельжаслы, виґму өтувјөн ужалыс артельжаслы лөсөдөма налог 5%, либө 5 ур быд шайт докодыс.

Налоглөн ыждаыс (ставкажасыс) колхозжаслөн јона улын колхозө пыртөм шөркоффема крестәңинлы лөсөдөм налогоыс. Сиз-кө ас торја овмөсас олыс шөркоффема крестәңин зев уна ворссө налог вылас сөмын. Шуам, ичөт вына колхозжас, өти једок вылө-кө сені докодыс воө 30 шайтыс ешаҗык, правительство постановленнө серти җикөҗ мездысөөнны налогоыс.

Тајө еша-на. Совет власт сетис права рајонса налогөвөј комиссияжаслы чинтавны налогсө жынвыјө ичөтжык вына колхозжаслыс, докодыс көт сені и вылынжык 30 шайтыс өти морт вылас.

Сөмын сельхозналог куға лготајас оз-на тајөн помасны. 1930 во апрель 2-өд лунса закон серти став өтувтөм ужалан скөт (вөвјас, өшјас) колхозжасын, сиз-жө став мөсјас, порсјас, ыжјас, курөг-утка, көт и

абу најööс öтувтöмaöс колхозникјас, асныс ползуж-тчöны, çикöз месдыссöны налогыс кык во кeжлö.

Лöсöдöма гырыс лготајас колхозникјаслы і градыв пуктасјас вöдiтöмын, кукуруза, подсолнух во-öитöмын.

Став колхозас сeлхозналогыс мездöма çикöз градыв улö вöчöм выль мујас кык во кeжлö, а важ град-јöрјас вотаваöоны мујас нормајасөн-жö, вывти улö.

Ыжыд кокнöдјас сетöны колхозникјаслы вiçму ужалöмыс кынçи мукöд нажеткајас воталигөн. Öтка ас овмöсын олыс крестаналы тащöм нажеткајассö вота-лан ногыс да ыждаыс воталöмыслөн ез вежсы. Колхозникјаслөн вiçму овмöсыс кынçи мукöд нажеткајас вотаваöоны оз öткöдa, вотаваöо сы сертi, ем абу колхоз-никыслөн ас овмöс. Сöмын і сен-на колхозниклы кок-нiджык колхозö пыртöм крестана сертi.

Колхозниклөн-кö ем аслас торја овмöс, сiјö на-жеткаыс шыбытсö колхозö сетöм жүкöныс, а öсталь-нöјыс вотаваöо торја (жеиноличнöј) овмöсјас моз-жö.

Колхозниклөн-кö абу некущöм торја овмöс, секи со кыçи нажеткаыс вотаваöо: сiјö нажеткаыс шыбытсö, сiç-жö, колхозö сетöм жүкöныс, а öстальнöјыс вотаваöо оз сeлхозналогөн, а подоходнöј налогөн.

Та бöрын ставыслы-нын сiнмас шыбытчö, вывти гөгöрвоана лöö, кущöм гырыс кокнöдјас, лготајас бостöны колхозö пырыс крестана.

МИЛЛАРd ЖЫН УЖÖН КОЛХОЗНИКЈАСЛЫ,

Сöвет власт сетö колхозјаслы ыжыд öтсöг ужөн сöм лeзöмөн. 1930 воö вöли лeзöма колхозјаслы 500 миллион шaйт ужөн. Татчö јешшö колö содтыны 60 миллион шaйт, кодöс вöли лeзöма подсолнух, кукуруза да мукöдтор контрактужтöм вылö.

Сiç-ко колхозникјаслы сетсöны вывти гырыс кок-нöдјас і ужөн сом лeзöм куза. Став тајö кокнöдја-сыс оз вескавын торја ас овмöсын олыс крестаналы.

Оз вескавы тајо кокнѳдјасыс і колхозыс мѳ вѳсна-
-жѳ петысјаслы.

„Колхозсыс петѳмнас,—шуѳ Сталин јорт—крестана
оз буртор вѳчны, асланыс инѳтересјаслы паныд сув-
тѳны. ѳд колхозјасыс сѳмын крестанаѳс петкѳдѳны
гѳл олѳмсыс да пемыдлунсыс. Колхозыс петѳмнас
најѳ ассыныс бѳр бостѳны став кокнѳдјассѳ, выгѳ-
дајассѳ, кодѳс сетѳ колхозјаслы сѳвет власт“.

Коллективизација туј вылѳ чорыда сувтыс колхоз-
никјаслы сетсѳны щѳщ ыжыд кокнѳдјас ужјѳзјас
мынтѳмын мынтан срокјас нѳжѳдѳмѳн.

1930 во апрел тѳлысѳ сѳвет власт лезіс закон,
код сертѳ колхозѳ пырыс став овмѳсјас вылыс веш-
тыссѳ колхозѳ пыртѳзыс землеустројство нуѳдѳмыс
воан ужјѳзјасыс.

Став тајѳ кокнѳдјасыс вывтѳ тѳдчанаѳс ѳтка ас ов-
мѳсын олыс крестаналы. Быд крестанин-ѳд ужа мы-
јѳнкѳ государстволы. Бостам кѳѳ штрапјас. Уна кре-
стана овмѳсјасѳ штрапујталѳма, шуам, властлыс ку-
щѳмкѳ шуѳмјас нуѳдѳтѳмыс, селхозналог мынтытѳмыс
да с. в.

Сѳмын крестанин-кѳ пырѳ колхозѳ, сѳјѳс пыр-жѳ
мездѳны перјытѳм штрапјасыс, мыжсѳ-кѳ сѳјѳ вѳлі
вѳчѳма 1930 во апрел 6-ѳд лунѳѳ. Торја ас овмѳсын
ужалыс крестанин-кѳ пырис колхозѳ, пыртѳзыс быд-
сама суѳебнѳј ѳелѳјас, судлѳн шуѳмјас (прѳговорјас),
вылын индѳм нарушеннѳјас куѳа, сѳјѳ нарушеннѳјас-
сѳ-кѳ вѳлі вѳчѳма 1930 во апрел 2-ѳд лунѳѳ, сѳѳ-жѳ
пырыс пыр дугѳдсѳны.

Став колхозјаслы лѳгѳдѳма кокнѳдјас і ас кост
вот нуѳдѳгѳн.

1930-31-ѳд воын Сѳвет Сојузса став колхозјасѳс
мездѳма ас кост вотыс. Нароснѳ вѳчѳм постанов-
леньѳѳн правѳтельство мездіс колхозјасѳс сѳѳ-жѳ
кулаклыс конфіскујтѳм да колхозјаслы сетѳм имуш-
ществовыс ужјѳз мынтѳмыс.

Вывті тѳдчанатор крестаналы землеустројство. Ӗтка ас овмѳсын олыс крестаннлы колѳ мынтыны уна сѳм землеустројствоыс. Правѳтелство постановленнѳ сертѳ колхозјаслы землеустројство нуѳдѳмын сетѳма-жѳ зев уна лготајас. Таыс кынѳи землеустројство ужыс нуѳдсѳ колхозјаслы медвојдѳр дај колхозјасыслы торјѳдѳны медбур мујассѳ.

Колхозјаслы ѳчередтѳг сетѳны мувынсѳданјас, бур пѳрѳдаа ѳшјас, ужјас, стрѳтчан кѳлуј да мукѳд.

Сѳвет правѳтелство быдногыс отсалѳ колхозјаслы технѳкасѳ лептыны, леѳѳ медвојдѳр налы комбајнјас, вундан, кѳчан да мукѳд машѳнајас, дај леѳѳ ужѳн.

МЫЈА СѳВЕТ ВЛАСТ ОТСАЛѳ КОЛХОЗНИКЈАСЛЫ.

Кулакјас да кулакјас дор зырысјас быд ногыс зѳлѳны тупкыны, нѳнѳм тујѳ вѳчны колхозјаслы сѳвет властѳн сетан кокнѳѳдјассѳ да сѳјѳн торја ас овмѳсын ужалыс крестанаѳс колхозјасыс торјѳдны.

Сѳмын быд воѳмѳстчыс крестанн зев бура гѳгѳрвоѳ кулакјаслыс полѳтѳкасѳ; кулакјаслы, ѳерт, оз удајтчы сувтѳдны, наѳмѳдны коллектѳвѳзѳцѳја ѳдјассѳ. Талунја једѳнолѳчнѳк—аскѳја колхознѳк.

А сѳвет власт важ моз кутас сетны колхозјаслы отсѳг.

Со мыј та јылыс шуѳ Стаљн јорт аслас „вочакыв колхознѳк јортјаслы“ пѳсмѳын. „Сѳвет власт кутас сетны колхозјаслы лготајас јонжыка торја ас овмѳсын олысјас сертѳ. Сѳвет власт кутас сетны колхозјаслы лготајас мујас торјѳдѳм боксањ, машѳнајас, тракторјас, кѳјдысјас да мукѳдтор налы сеталѳм боксањ, налогјасыс кокнѳѳдѳм боксањ да ужѳн сѳм сеталѳм боксањ.

Мыја сѳвет власт сетѳ лготајассѳ кѳлхозјаслы?

Колхоз пыр сѳмын поѳѳ мездыны крестанаѳс корыскод олѳмыс да сы вѳсна.

Колхозјаслы јонжыка отсаломыс—гөл да шөр-кодфема крестаналы медзбыл, медјон отсөг да сы вөсна“.

Бостам төд выло Сталин јортлыс кывјассө „Колхоз пыр сөмын поџө мездыны крестанаос корыс код олөмыс“. Тајөс пыр јонжыка гөгөрвооны торја ас овмөсын олыс крестана. Мед колхозјасо ез-на пыр став крестанаыс Сөвет Сојузас. Мед уна рајонјасын колхозјасыс јона-на шочөс. Мед. Коллективизацијалөн венөмыс лоө. Венөмыс лоө сы вөсна, мыј крестана луныс лун пыр гөгөрвооны колхозјаслыс выгөдасө, бурлунсө. Колхозјас аслас ужнас петкөдлісны, кыңи колө ужавны да перјыны бур олөм.

ВЫЛЪ КОЛХОЗНЫКЈАС ВӨСНА.

Сөмын ми индылим-нин—надејтчыны самоџок вылө, видчысны, мед крестана асныс некодөн отсавтөг, виставлытөг нөжјөнїкөн пыралісны колхозө, некыңи оз поџ. Быд партјачејкалы, быд колхозлы колө нуөдны уж луныс лун крестанаос колхозө котыртөм могыс. Со мыј вөсна сөвет власт лыфгө, мыј сиктын збыл вылө чорыд мыжөдөн сылөн лоө сещөм колхоз, кодї паскыда паскөдөма ужсө торја ас овмөсын ужалыс крестанаос колхозө котыртөм куџа.

Торјөн олыс уна крестана ескө важөн-нин пырісны колхозө, налы-кө төлкөн лүчки вөлі виставлөма колхоз јывсыс, колхозас урожај јуклөм јывсыс, докод воөм јывсыс да колхозјаслы сетөм став лготајас јывсыс.

Партїја шөктө став местаса партїјној организацијајаслы чорыда нуөдны уж колхозө крестанаос кыскөм куџа. Сїјө збыл сїңи колө.

Кушөм учреждєннөјас, јачејкајас оз нуөдны тајө ужсө, најө отсалөны збыл вылас кулакјаслы да на дор сїнысјаслы.

Быд организацијалы колө нуодны коллективизација куза уж, сувтөдны ас воэө мог кыскыны выл сурс-
јас крестанаөс колхозјасө.

Колхозцентр неважөн та куза вөчис вывті төдчана постановленьө. Сіјө постановленьө сертыс колхоз-
јаслы колө чукөртавны сиктјасын обшөј собрањөјас
торја ас овмөсын олыс крестаналыс да вөчавны от-
чотјас асланыс ужыс.

Колө виставлыны торја овмөсын олыс крестаналы,
мыл вөчис колхоз, өтувја ужлыс резултатјас, кушөм
урожај бостіс, кыңи јукісны колхозас докодјасө, унаө
бостісны колхозјас.

Колө виставлыны крестаналы, унаө бостіс таво,
шуам, гөл крестанин Гидөров, лөбө Попов колхозын
ужалөмыс, унаө најө бостлісны војдөр, унаө најө
бостісны һаңсө колхозас ужалігөн, унаө војдөр ас-
лыныс һаңыс коллі.

Тайө собрбњөјас вылын оз ков сөмын ошјысны
ужөн, а шөщ виставны і тырмытөмторјас јылыс, өшыб-
кајас јылыс. А тащөмыд колхозјасад абу-на еща. Колө
собрањөјас вылын өтвылыс ас овмөсас олыс креста-
накөд сорытны та јылыс, өшыбкајасө бырөдөм
могыс.

Быд колхозын колө торјөдны кымынкө морт кол-
хожыкөс да колхожыцаөс, мед најө пыр нуөдісны
уж крестана пөвсын колхозлыс выгөдајасө вистав-
лөм куза, да ердө петкөдісны кулақјаслыс агітаціјасө.
Таыс өтар колхозјаслы колө сетны торја овмөсјасын
олыс крестаналы отсөг һаңјас чукөртигөн, вартігөн
да мукөд ужын.

Став ужас колхозјаслы колө нуөдны социалистичес-
көј ордысөм. Оз ков вунөдны—торја овмөсјасын
олыс крестана кост уж нуөдөм вывті төдчана, ко-
лана уж. Тайө ужсө оз ков нуны кадыс кадө—бост-
сывны мыјкө дыра кежлө да еновтчыны, а колө ну-
өдны пыр, луныс луно лөзсывтөг.

Колö пуктыны ужсö сiң, мед ескö быд колхоз
уж жылыс, докодö, урожажассö бостом жылыс тө-
дiсны колхозö пыртöм быд батрак, гөл да шөркод-
сема олыс крестанiн.

Таңсö-кө вермам вöчныс, мi öдäдам дорвыс кол-
лектiвизација уж, матыстам сiјö лунсö, кор дор-
выс коллективизација лоö нуөдöма быдлаын да лоö
пуктöма пом кулачестволы, кыз класслы.

инв. № 3561

фон 8 ур.

7213

Цена 8 коп.

с. х. 1.

	Коми-3
	3-1353

На зырянском наречии яз. коми

Н. ЗУБОВ. Что теряет единоличник

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР.
Москва, центр, Никольская, 10.